

Катерина Комарова¹, Наталія Ковальчук²

¹ Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (Дніпро, Україна)

² Університет митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)

Ключові принципи забезпечення транспарентності в діяльності органів місцевого самоврядування

У статті розглядаються ключові принципи забезпечення реалізації транспарентності в діяльності органів місцевого самоврядування. Транспарентність як інструмент доброго врядування дозволяє забезпечити реалізацію прав на участь громадськості в процесі прийняття рішень у формуванні регіональної та державної політики шляхом доступу до публічної інформації через відкритий діалог та партнерство. Аналіз таких важливих принципів транспарентності, як: прозорість, участь, підзвітність, етичні принципи діяльності органів місцевого самоврядування є ключовими аспектами демократичного управління в діяльності органів публічної влади та розглядається як одне з важливих досягнень реформ, що проводяться останні роки в Україні. Акцентовано увагу на обґрунтуванні доцільності використання механізмів місцевої демократії в діяльності органів публічної влади. Готовність українського суспільства використовувати механізми місцевої демократії знаходиться на достатньо низькому рівні. Низький показник готовності українського громадянського суспільства до спільного прийняття рішень та розв'язання місцевих проблем говорить про недовіру до представників влади, відсутність відкритих комунікацій та небажання громадян брати на себе відповідальність. У цьому контексті формування та розвиток громадянської компетентності – необхідна умова реалізації процесу участі громадськості у процесі прийняття рішень. Такі форми участі громадськості як партнерство, делегування повноважень щодо розв'язання актуальних питань, громадське керування – приклади реальної участі громади в суспільному житті.

Аналіз дослідження забезпечення принципу транспарентності сприяє визначенню ключових напрямів та механізмів удосконалення управління на місцевому рівні та взаємодії між владою і громадою.

Ключові слова: *транспарентність, прозорість, підзвітність, органи місцевого самоврядування, механізми місцевої демократії, електронна транспарентність, індекс прозорості, рівень підзвітності*

Katerina Komarova¹, Natalia Kovalchuk²

¹ Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration National Academy of Public Administration under the President of Ukraine (Dnipro, Ukraine)

² University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)

Key principles of providing transparency in the activities of local government bodies

The article considers the key principles of ensuring the implementation of transparency in the activities of local governments. Transparency as a tool of good governance allows implementing the right of the public for participation in the decision-making process during the formation of regional and state policy via access to public information through open dialogue and partnership. The analysis of such important principles of transparency as: transparency, participation, accountability and ethical principles of local self-government are key aspects of democratic governance in public authorities and are considered to be one of the important achievements of reforms in recent years in Ukraine. Emphasis has been placed on the substantiation of the expediency of local democracy usage mechanisms in the activities of public authorities. The readiness of Ukrainian society to use the mechanisms of local democracy is quite low. The low level of readiness of Ukrainian civil society to make decisions jointly and to solve local problems indicates the distrust to governmental officials, lack of open communication and reluctance of citizens to take responsibility. In this context, the formation and development of civic competence is a necessary condition for the implementation of the public participation in the decision-making process. Forms of public participation such as partnership, delegation of authority to address pressing issues and public governance are examples of real participation in community life. The analysis of the research of transparency principle helps to identify key areas and mechanisms for improving governance at the local level and for the cooperation between government and the community.

Key words: *transparency, accountability, local self-government bodies, mechanisms of local democracy, electronic transparency, transparency index, level of accountability*

Постановка проблеми

На сьогодні актуальною проблемою в управлінні сучасним демократичним суспільством залишається не тільки зниження довіри і поваги до влади зі сторони громадянського суспільства, відсутність відкритого діалогу з представниками влади, але й низький рівень готовності суспільства до участі у процесі прийняття рішень щодо розв'язання місцевих проблем. Умова успіху в подоланні цієї кризи лежить у площині формування інформаційної прозорості та відкритості діяльності органів публічної влади, розвитку громадянських компетенцій щодо використання сучасних інструментів локальної демократії, налагодження довіри та партнерських відносин громади та влади, забезпечення зворотного зв'язку між суспільством і представниками влади як регуляторами суспільних відносин.

Актуальність теми дослідження також визначається критичною ситуацією в Україні в контексті індексу коруптованості. За 2020 рік показники України в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) виросли лише на 3 бали. Із 33 балами зі 100 можливих Україна отримала 117 місце зі 180 країн у списку CPI (Індекс сприйняття корупції-2020, 2021). Така ситуація посиляє науковцям виклики щодо критичного аналізу даної проблематики, її всебічного дослідження та визначення шляхів покращення (Офіційний сайт Transparency International Ukraine).

Реалізація принципу прозорості є ключовим аспектом демократичного управління в діяльності органів публічної влади та розглядається як одне з важливих досягнень реформ, що проводяться останні роки в Україні. Аналіз ключових принципів забезпечення реалізації прозорості в діяльності органів публічної влади є актуальним та необхідним напрямом наукової діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти прозорості викладені в працях зарубіжних науковців, зокрема: Г. Пізіної, С. Сергєєвої, П. Манченко, М. Баухр, К. Худ, Н. Насірітуосі, Д. Кауфманн, Р. Лоурі, С. Пьотровські, М. Грімес.

Серед вітчизняних науковців

досліджували прозорість Г. Атаманчук, Е. Афонін, О. Барановський, С. Єсімов, І. Ібрагімова, Т. Кагановська, О. Кошова, О. Крет, Л. Наливайко, М. Пашковська, В. Пилаєва, Є. Романенко, М. Романов, Д. Співак, Г. Терещук, Є. Тихомирова. Однак, праць, присвячених дослідженню впровадження принципу прозорості в діяльність органів місцевого самоврядування з урахуванням демократизації багатьох сфер суспільного життя, вкрай недостатньо. У зв'язку з вищевказаним, постає необхідність здійснення аналізу існуючої бази розуміння сутності прозорості, як вітчизняних, так і закордонних вчених, враховуючи наукові напрацювання та практичний досвід.

Метою дослідження є визначення та аналіз ключових принципів забезпечення реалізації прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу.

Однією з ключових, реальних проблем управління сучасним демократичним суспільством є зниження довіри і поваги до влади зі сторони громадян. Умова успіху в подоланні цієї колізії, налагодженні поваги та партнерських відносин громади з владою лежить у площині сталих взаємозв'язків, у забезпеченні зворотного зв'язку між суспільством і представниками влади як регуляторами суспільних відносин. Для практичної реалізації цього зворотного зв'язку фундаментальними засадами управління державою повинні бути його прозорість і відкритість. Високий рівень прозорості і відкритості функціонування органів публічної влади розглядається як одне з важливих досягнень реформ, що проводяться останні роки в Україні.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» представницький орган місцевого самоврядування – виборний орган (рада), який складається з депутатів і, відповідно до закону, наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення. Норми Закону, який прямо регулює діяльність органів місцевого самоврядування, говорять, що останні є представниками народу, приймають від його імені рішення, засновані на принципах місцевого самоврядування (гласність, колегіальність, відповідальність),

а, відповідно, повинні і звітувати про наслідки прийняття таких рішень. Тобто органи місцевого самоврядування є підконтрольними громадськості, а отже, мають бути прозорими та відкритими у своїй діяльності (Про місцеве самоврядування в Україні, 1997).

У Законі України «Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства» зазначені основні напрями щодо розбудови інформаційної інфраструктури для забезпечення розвитку інформаційного суспільства. На основі аналізу положень даного нормативно-правового акту можна зазначити, що існує необхідність застосування наступних принципів: рівноправного партнерства державних органів, громадян і бізнесу; прозорості та відкритості діяльності державних органів; гарантованості права на інформацію, вільного отримання та поширення інформації, крім обмежень, установлених законом; підконтрольності та підзвітності державних органів громадськості (Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства, 2013).

5 лютого 2014 року Комітет міністрів Ради Європи на своєму 1190 засіданні прийняв рішення щодо необхідності на європейському, національному та місцевому рівнях вжити заходів та розглянути шляхи сприяння впровадженню 12 принципів доброго врядування, а саме: чесне проведення виборів, представництво та участь; зворотний зв'язок; ефективність та результативність; відкритість і прозорість; верховенство права; етична поведінка; компетентність і спроможність; інноваційність та відкритість до змін; сталий розвиток та стратегічна орієнтація; раціональне управління фінансами; права людини, культурне різноманіття та соціальна згуртованість; підзвітність.

Принципи доброго врядування є перевіреними практикою механізмами, що дозволяють в умовах реалій XXI сторіччя за допомогою залучення до прийняття та реалізації рішень і політик всіх заінтересованих сторін уникати великої кількості ризиків і досягати у найбільш прийнятні терміни та за найбільш прийнятний бюджет планованих результатів, забезпечуючи тим самим оптимальну для всіх сторін якість публічного управління (Гук, 2018, с. 7).

У науковій практиці сформувалися різні підходи щодо визначення поняття

транспарентності. Усе це призводить до того, що визначення змісту транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні викликає складність для розуміння. Поряд із терміном «транспарентність» використовують терміни «прозорість», «відкритість», «гласність», «підзвітність», «доступ до публічної інформації» тощо. На нашу думку, така наукова невизначеність стримує процес реалізації принципу транспарентності в органах публічної влади.

Виходячи із такого розуміння категорії транспарентності, необхідно зауважити, що всі її органічні складові взаємопов'язані між собою. Тобто, якщо прозорість – це рівень обізнаності діями влади, а відкритість – це функціональна характеристика влади до демонстрації своєї діяльності, то можна сказати, що обізнаності в діях влади не наступить, доки влада не буде діяти відкрито. Якщо гласність – це характеристика влади, що робить її доступною до громадського обговорення, публічність – це здатність влади виконувати свої функції перед «публікою» (тобто особами, що її обрали), а підзвітність є обмежувальною характеристикою влади, що відображає громадський контроль за її діяльністю, то акцентуємо увагу на тому, що саме така «публічна» діяльність влади спричиняє громадське обговорення, а після – контроль (приводить до підзвітності) (Наливайко, Романов, 2016).

Американські науковці В. Брук та М. Теллер зазначають, що транспарентність – це складне поняття із довгою історією, яке відображає процес постійного підвищення відкритості уряду для громадського контролю, розширення доступу громадян до публічної інформації, участь громадян у процесі прийняття рішень. Прозорість також включає етичну поведінку, ставлення і дії як громадян, так і державних службовців (Burke, Teller, 2009).

Таким чином, аналізуючи теоретичний аспект транспарентності, можна виділити наступні її ключові принципи: участь, прозорість та підзвітність, етичні принципи діяльності органів місцевого самоврядування.

1) Участь – принцип забезпечення реалізації права на участь громадськості в процесі прийняття рішень у формуванні регіональної та державної політики. Українське законодавство передбачає можливість участі громадян

в процесі прийняття рішень місцевого значення через механізми місцевої демократії: збори громадян за місцем проживання, громадські слухання, місцеві ініціативи, органи самоорганізації населення, місцевий референдум, консультації з громадськістю, петиції, громадський бюджет тощо.

Міжнародна асоціація з участі громадськості International Association for Public Participation (IAP2) визначає 5 рівнів участі:

– Інформування: надання громадськості збалансованої та об'єктивної інформації, яка допоможе їй у розумінні проблем й у пошуку альтернатив, можливостей та рішень через веб-сторінки, відкриті офіси, відкриті звіти (публічне звітування). Це відносно низький рівень участі, який складається з одностороннього надання інформації від органів влади.

– Консультавання: отримання громадської думки щодо аналізу, альтернатив та/або рішень стосовно конкретного політичного питання або політичного процесу через використання таких інструментів, як: фокус-групи, опитування, публічні зустрічі та обговорення.

– Залучення: двосторонні комунікації, які ґрунтуються на взаємних інтересах та потенційно спільних цілях з метою забезпечення постійного обміну думками. Працювати безпосередньо з громадськістю упродовж усього процесу, щоб забезпечити послідовне розуміння та розгляд суспільних проблем і прагнень через відкриті громадські слухання, спеціалізовані наради між громадою та органами місцевої влади.

– Співпраця: співпрацювати з громадськістю у кожному аспекті рішення, включно з розробкою альтернатив та

визначенням бажаного рішення. Громадські дорадчі комітети, консенсусні заходи дозволяють працювати із громадою на засадах повноправного партнера. Такий діалог є більш результативним, оскільки він складається зі спільних, як правило, частих і регулярних зустрічей та має на меті розробку основних політичних стратегій і часто призводить до узгоджених результатів.

– Партнерство: надати громадськості можливість остаточного ухвалення рішення, використовуючи громадське журі, делеговані рішення, бюлетені. Це найвищий рівень залучення громадськості. Партнерство може включати такі заходи, як делегування громаді конкретного завдання, наприклад, у сфері надання послуг, а також форуми участі і створення органів із прийняття спільних рішень, включаючи питання фінансового забезпечення.

Готовність українського суспільства використовувати механізми місцевої демократії знаходиться на достатньо низькому рівні. Про це свідчать результати всеукраїнського соціологічного дослідження, яке проводилося Центром «Соціальні індикатори» у серпні-вересні 2020 року на замовлення Програми Ради Європи «Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні». Третина респондентів (37%) за останні 2-3 роки брали участь у принаймні одному заході місцевої демократії. Найбільше респондентів брали участь у зборах громадян (23%) і громадських слуханнях (11%). На рис. 1 наведені дані у розрізі окремих верств населення (Аналітичний звіт «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: результати п'ятої хвилі соціологічного дослідження серед населення України, 2020).

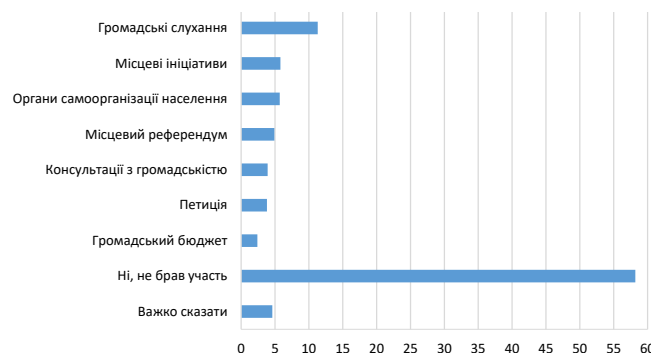

Рис. 1. Використання механізмів місцевої демократії

Низький показник готовності українського громадянського суспільства до спільного прийняття рішень та розв'язання місцевих проблем говорить про недовіру до представників влади, відсутність відкритих комунікацій та неготовності громадян брати на себе відповідальність. Це зумовлює необхідність акцентувати увагу на процесі взаємодії влади та громадян для пошуку більш дієвих інструментів втілення принципів транспарентності. Питання готовності громадян до участі в прийнятті рішень на місцевому рівні на сьогодні є дуже актуальним, а здатність громадян використовувати інструменти прямої демократії є лише питанням часу. У цьому контексті формування та розвиток громадянської компетентності – необхідна умова реалізації процесу участі громадськості у процесі прийняття рішень.

2) Прозорість – забезпечення органами публічної влади доступу до повної, об'єктивної та достовірної інформації. Високий рівень прозорості і відкритості функціонування органів публічної влади розглядається як одне з важливих досягнень

реформ, що проводяться останні роки в Україні.

3) Підзвітність – забезпечення підзвітності органів місцевого самоврядування та демократичний контроль за діяльністю влади, використовуючи такі інструменти як: аудит, кодекс етики, нагляд.

31 березня 2021 р. громадська організація Transparency International Ukraine презентувала результати двох рейтингів – Рейтингу прозорості 100 найбільших міст України та Рейтингу підзвітності 50 міст України. Лідерами обох Рейтингів став Маріуполь. У прозорості Маріуполь отримав 86,6 бали, а найближчий до нього Львів – 85,2 бали. У підзвітності міста отримали 32 бали та 22 бали відповідно. За чотири роки рейтингування прозорості, середній показник прозорості зріс на 59,5% і тепер становить 47,7 бали. Однак, попри позитивну динаміку, цього року темпи підвищення прозорості міст уповільнилися і становлять 4,4%.

За результатами обох досліджень рівень підзвітності виявився вчетверо нижчим за рівень прозорості (рис. 2).

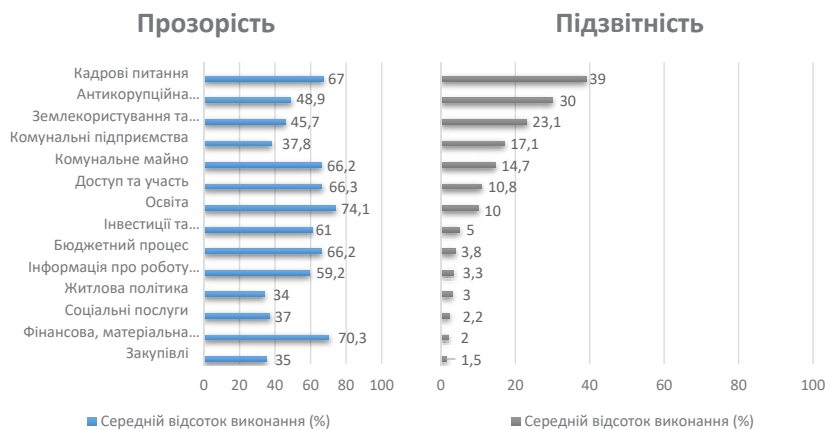

Рис. 2. Порівняння середнього відсотку виконання сфер у підзвітності й прозорості міст України

Так, середній показник підзвітності в рейтингуванні 2020 року становить 12,5 бали, тоді як цього річного показник прозорості серед 50 міських рад – 54,4 (найнижчий – 34,4 бали був у 2017 р.). Попри розрив у балах, між прозорістю і підзвітністю прослідковується позитивна кореляція: міста, які мають вищий бал у Рейтингу прозорості, більш вірогідно отримають вищий бал у Рейтингу підзвітності (Аналітичний звіт «Рейтинги прозорості та підзвітності міст – 2020, 2020»).

За результатами дослідження підзвітності

міст можна стверджувати, що загальний рівень реалізації підзвітності менший, ніж прозорості. Рівень прозорості та підзвітності міст не залежить ані від їхнього розміру, ані від регіону. Головним фактором у впровадженні змін є проактивна позиція органів місцевого самоврядування. Ще одна причина відставання сфер підзвітності від прозорості полягає у розриві між формальною і практичною відкритістю. Виконання індикаторів прозорості є передумовою, а не гарантією виконання індикаторів підзвітності.

4) Етичні принципи діяльності органів місцевого самоврядування. У цьому зв'язку викликає інтерес практика управління репутацією органів місцевого самоврядування та визначення можливостей її позитивного впливу на результативність та ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

Черговим етапом удосконалення інституції транспарентності публічної влади є прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України» (2019), в напрямку розширення електронної форми комунікації між громадянами, інститутами громадянського суспільства та державними органами (Про доступ до публічної інформації, 2011). З урахуванням таких інновацій, реалізація принципу транспарентності стає реальністю для кожного громадянина.

Передумовами розвитку діджиталізації та електронізації прозорості в органах виконавчої влади є: збільшення обсягу електронних звернень; виконання міжнародних зобов'язань з інформаційно-правового розвитку, в тому числі, у зв'язку з приєднанням до Міжнародної хартії відкритих даних; необхідність підвищення культури менеджменту даних в епоху інформаційної перенасиченості; посилення вимог до публічної підзвітності тощо (Терещук, 2020, с. 84).

Пошук ефективних інноваційних рішень у сфері публічного управління, направлених на якісні результативні зміни у контексті геополітичних, економічних, екологічних, соціальних та технологічних викликів, лежить у площині цифрової трансформації органів місцевого самоврядування. Одним із інструментів подолання кризових явищ є цифровізація та розвиток інформаційного суспільства через впровадження наступних цифрових технологій: дані, які стають головним джерелом конкурентоспроможності; розвиток сфери Інтернету речей (Internet of things, IoT); цифрові трансформації як окремих бізнесів, так і цілих секторів; економіка спільного користування (sharing economy); віртуалізація фізичних інфраструктурних IT-систем; штучний інтелект (ШІ, з англ. artificial intelligence, або AI); цифрові платформи.

Висновок.

Реалізація принципу транспарентності є ключовим аспектом демократичного

управління в діяльності органів публічної влади та розглядається як одне з важливих досягнень реформ, що проводяться останні роки в Україні. Транспарентність як інструмент доброго врядування дозволяє забезпечити реалізацію прав на участь громадськості в процесі прийняття рішень шляхом доступу до публічної інформації через відкритий діалог та партнерство. Прозорість, участь, підзвітність та етичні принципи діяльності органів місцевого самоврядування є важливими компонентами управління, заснованого на принципах транспарентності. Проаналізовані результати рейтингу прозорості та підзвітності міст в Україні. За результатами досліджень, рівень підзвітності виявився вчетверо нижчим за рівень прозорості. Низький показник готовності українського громадянського суспільства до спільного прийняття рішень та розв'язання місцевих проблем говорить про недовіру до представників влади, відсутність відкритих комунікацій. Готовність українського суспільства використовувати механізми місцевої демократії знаходиться на достатньо низькому рівні. Небажання громад брати на себе відповідальність гальмує децентралізацію. У цьому контексті формування та розвиток громадянської компетентності – необхідна умова реалізації процесу участі громадськості у процесі прийняття рішень. Такі форми участі громадськості як: партнерство, делегування повноважень щодо розв'язання актуальних питань, громадське керування – приклади реальної участі громади в суспільному житті, які необхідно впроваджувати в діяльність органів місцевого самоврядування.

Пошук ефективних інноваційних рішень у сфері публічного управління, направлених на якісні результативні зміни у контексті геополітичних, економічних, екологічних, соціальних та технологічних викликів, лежить у площині цифрової трансформації органів місцевого самоврядування. Одним із інструментів подолання кризових явищ є цифровізація та розвиток інформаційного суспільства. Отримані результати можуть стати основою подальших досліджень теоретичного та прикладного характеру, пов'язаних із впровадженням принципу транспарентності в діяльності органів місцевого самоврядування.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

Аналітичний звіт «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: результати п'ятої хвилі соціологічного дослідження серед населення України». – 2020. – 127 с. Відновлено з <https://decentralization.gov.ua>.

Аналітичний звіт «Рейтинги прозорості та підзвітності міст – 2020». – 2020. – 23 с. Відновлено з <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Analitichnyj-zvit.-Rejtyngy-prozorosti-ta-pidzvitnosti-mist-2020-1.pdf>.

Бенчмаркінг доброго врядування: практичний посібник / За заг. ред. А. Гука. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2018. – 60 с.

Burke W., Teller M. A Guide to Owning Transparency. How Federal Agencies Can Implement and Benefit from Transparency. Washington, 2009. 88 p. Відновлено з https://www.academia.edu/7758087/A_Guide_To_Owning_Transparency_How_Federal_Agencies_can_Implement_and_Benefit_from_Transparency.

Наливайко Л. Поняття транспарентності в світлі європейських цінностей / Л. Наливайко, М. Романов // Екологічне право України. – 2016. – № 1-2. – С. 55 – 59. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/eklprukr_2016_1-2_15.

Офіційний сайт Transparency International Ukraine. Відновлено з <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020/>.

Про місцеве самоврядування в Україні. № 280/97-ВР, (1997). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства. № 386-р. (2013). Відновлено з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>.

Про доступ до публічної інформації: закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>.

Терещук Г.А. Принцип транспарентності у діяльності органів виконавчої влади: електронна транспарентність та цифровізація прозорості. Наукові записки. Серія: право. 2020. Вип 8. С. 84 – 90.

REFERENCES

Analitychnyi zvit «Detsentralizatsiia ta reforma mistsevoho samovriaduvannia: rezultaty piatoi khvyli sotsiologichnoho doslidzhennia sered naseleння Ukrainy» (2020). 127 p. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eklprukr_2016_1-2_15 [in Ukrainian].

Analitychnyi zvit «Rejtyngy prozorosti ta pidzvitnosti mist – 2020» (2020). 23 p. Retrieved from <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Analitichnyj-zvit.-Rejtyngy-prozorosti-ta-pidzvitnosti-mist-2020-1.pdf> [in Ukrainian].

Huk A. (2018). Benchmarkinh dobroho vriaduvannia: praktychnyi posibnyk. Kyiv, TOV «Vydavnytstvo «Yuston», 60 p. [in Ukrainian].

Burke W., Teller M. A. (2009). Guide to Owning Transparency. How Federal Agencies Can Implement and Benefit from Transparency. Washington, 88 p. Retrieved from https://www.academia.edu/7758087/A_Guide_To_Owning_Transparency_How_Federal_Agencies_can_Implement_and_Benefit_from_Transparency [in USA].

Nalyvaiko L., Romanov M. (2016). Poniattia transparentnosti v svitli yevropeiskykh tsinnosti. Ekologichne pravo Ukrainy, 1-2, 55 – 59. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eklprukr_2016_1-2_15 [in Ukrainian].

Ofitsiynyi sait Transparency International Ukraine. Retrieved from <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020/> [in Ukrainian].

Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini, 280/97-VR. (1997). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

Pro skhvalennia stratehii rozvytku informatsiinoho suspilstva. # 386-r. (2013). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-r> [in Ukrainian].

Pro dostup do publichnoi informatsii: zakon Ukrainy vid 13.01.2011 # 2939-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17> [in Ukrainian].

Tereschuk H.A. (2020). Pryntsyp transparentnosti u diialnosti orhaniv vykonavchoi vlady: elektronna transparentnist ta tsyfrovizatsiia prozorosti. Naukovi zapysky. Serii: pravo, Vyp 8, 84 – 90 [in Ukrainian].

Komarova Katerina

Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0001-5146-7696>, katerinakomarova@gmail.com

Kovalchuk Natalia

Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-3008-1863>, n.v.kovalchuk@gmail.com

Стаття надійшла / Article arrived: 09.02.2021

Схвалено до друку / Accepted: 10.04.2021